

**Bakom namnen på forna tiders Attsjöbor
finns människor av kött och blod.**

**Du dör två gånger;
första gången när du slutar andas,
andra gången när någon säger ditt namn för sista gången.**

©Ingvar Malmberg

Boendeförteckning över Attsjö 1537 – 2023 av Ingvar Malmberg.

År 1889 föddes min morfar Anton Claesson mitt ute i de stora Attsjöskogarna på Attsjö ångsåg, där hans far "Claes Tumme" var förman. Vintern 1907 arbetade den 17-åriga Anton som lokförare på den nyanlagda järnvägen mellan Attsjö och Furuby broar.

Morfar tjänade bra som lokförare och kunde skaffa sig både cykel och gevär, den tidens statussymboler. Efter det militära återvände han till järnvägen, arbetade för SJ och avancerade till tågmästare. Morfar övertog familjens f.d. soldattorp i Furuby för halvårsboende och det var där, hos honom och mormor Anna, som jag helst ville tillbringa min barndoms somrar och det var från morfar jag fick mitt intresse för historia.

Foto från 1907, retuscherat av Leif Lundbäck .

Nästan 120 år efter att morfar föddes, fick jag idén att ta reda på alla människor som har bott i Attsjö. Arbetet beräknades ta två till tre år. Nu femton år och många tusen timmar senare är det nästan klart. Boendeförteckningen börjar med Gustav Vasas jordebok och täcker tiden 1537 – 2023. Här kan du se vem som har bott på Attsjös åtta gårdar; Norregård, Kronogård, Jöns Markussonsgård, Torsagård, Södregård och Båtsmansgård samt Attsjötorp och Byestad med underliggande torp, backstugor, lägenheter och fastigheter. Du kan också spåra var personerna kom ifrån, vart de flyttade och läsa prästens anmärkningar. Tack vare en speciell numrering kan läsaren följa familjer i flera generationer. Jag avser att på liknande sätt presentera Furubys gårdar, torp och backstugor, belägna norr om Riksväg 25.

Eftersom materialet är så omfattande blev det ingen bok, utan informationen presenteras via Attsjö byalags hemsida under fliken Gårdar. Tack Fredrik Magnusson som administrerar hemsidan, Irene Johansson för språklig granskning av Berättelserna samt Sven-Erik Sjögren för granskning av Boendeförteckningarna. Nu kan alla gratis ta del av byns historia.

Berättelser om Attsjös gårdar, torp och backstugor – ett samarbete mellan Bodil Stefansson och Ingvar Malmberg.

Som ett komplement till boendeförteckningen presenteras några av personerna som bott i Attsjö mer ingående. Här skildras människooeden, som speglar livet i byn och det småländska samhället från 1600-talet fram till idag. Man blickar in i kvinnornas värld men påminns också om att tjuvjakten tidvis var en fråga om överlevnad. Här berättas om uppväxtåren sedda ur barnets synvinkel och om Helena Tengbom, som överlevde makens giftmordsförsök med vit arsenik. Vi följer soldat Anders Artig, som den 17 mars 1809 i svår kyla och tätt snöfall flydde från Åland över isen till Sverige men serveras också faktaspäckade artiklar om Attsjös ångsågar, skvaltor och kolmilor, sistnämnda med unika fotografier från en snart bortglömd värld. Bodil är huvudansvarig för denna del av projektet. Målsättningen är att varje bostad ska uppmärksammas och alla berättelser förses med källförteckningar. Hur mycket som skrivs är beroende av tillgången på material och vi tar med glädje emot historier, foto, dokument, mm. via ingvarmalmbergattsjo@gmail.com

Foto: Jenny och Astrid på Hassleryd (Renée Eckhardt), Lyckans höjd 1927 (Ingrid Stenholm), Kolryss (A.C. Hultgren OM.H 000965, Östergötlands museum), Älgjakt 1905 (Lars-Erik Nilsson).

Allan Karlsson 1934 -2023

Detta stora projekt har gått att genomföra tack vare Allan Karlsson på Sköntorp, som har låtit oss och våra settrar Toke och Toste bo i en stuga

bortom vägs ände, men centralt belägen för att leta upp lämningar av torp, kolarkojor och milor i Attsjöskogarna – och därifrån är det nära till spännande arkiv.

Många personer både i Sverige och i USA, har på olika sätt medverkat. Vi kommer alltid att minnas den vänlighet och gästfrihet vi har mött och hur Attsjöbor fortsätter att dela med sig av berättelser, foton och sin lokalkännedom.

Eftersom Allan Karlsson under många år, förutom allt annat även har bjudit på sina kunskaper om livet i Attsjö, faller det sig naturligt att först presentera Norregård, där han hade sina rötter. *Foto: Bodil Stefansson*

Om tiden när Sune Jonsson skrev sin *Minnesbok över den svenska bonden och lite om inflyttningsvågen i slutet av seklet.*

År 1971 gav fotografen Sune Jonsson ut sin enastående *Minnesbok över den svenska bonden*, som även i ord skildrade livet i Attsjö. Jordbruket lades ner, gård efter gård slutade att bruka jorden och framtiden för byn såg mörk ut. Jonsson gick i slutet av boken till angrepp mot den förda jordbrukspolitiken, som syftade till att utplåna småjordbruken och få folket i byarna att flytta in till städerna. Det är nu 50 år sedan och då bodde här fyrtio personer. Men Attsjö var byn som vägrade att dö. År 1970 byggdes tre nya fastigheter på Lindeberg och samma år som *Minnesboken* gavs ut, förvärvade Attsjö byalag den gamla skolan från kommunen.

Trettio år efter att Sune Jonsson började fotodokumentera livet i byn begav sig journalisten Fredrik Bergman 1999 till Attsjö för att göra ett uppföljande reportage. Han konstaterade att åtta nya fastigheter hade byggts i byn. Utflyttningsvågen hade vänts i sin motsats och nu flyttade folk från stan ut till Attsjö. I många av husen bodde det barnfamiljer och invånarantalet började närma sig etthundra. I sin artikel om Attsjö framhöll Bergman byns sociala gemenskap och räknade upp några av 1999 års aktiviteter; fisketävling, midsommarfest, kräftsiva, byavandring, höstfest, gemensamma arbetsdagar i skolan och millenniefest på nyårsafton. Många av de nya Attsjöborna talade varmt om Allan och Ann-Britt Karlsson på Norregård och Bengt och Ruth på Södregård och om andra som agerade för att få fler att bosätta sig i Attsjö och komma in i bygemenskapen. Skolan som byalaget hjälptes åt att ta hand om och reparera blev den naturliga samlingspunkten. Här anordnades fester för hela byn och vintertid hölls kurser och studiecirklar. Man arbetade aktivt för att få in nyinflyttade i fiskeklubben, byalaget och syföreningen och man väckte liv i lokala traditioner. Som ett exempel på hur ett litet frö kan växa till något stort nämner Bergman en idé som Ann-Britt och Allan fick i början av 1970-talet; tillsammans med den fritidsboende familjen Björkman skulle de köpa en Shetlandspöny till sina respektive döttrar. Vid millennieskiftet var fyra av dessa åretruntboende i Attsjö med man och barn. Själva upplevde vi aldrig boomen runt sekelskiftet och blir häpnade när vi tittar i våra anteckningar och inser att det då fanns minst femton barnfamiljer i Attsjö. Historiskt sett nåddes befolkningstoppen i Attsjös gårdar, torp och backstugor år 1870 när invånarantalet uppgick till 230 personer.

Vi vill rekommendera Bodil Stefanssons bok *En man som hetade Glader*. Här ges en ingående skildring om hur det var att leva i Furuby socken 1750-1860. Samtidigt lär du känna de första Kronobergarna som utvandrade till Ki Chi Saga, där Vilhelm Mobergs nybyggare Karl Oskar och Kristina slog sig ner. Kan beställas via bodilstefansson@yahoo.com

Foto: Ingvar Malmberg 2023

